

KU CZCI

Marek Garbicz, Zbigniew Staniek

WSPOMNIENIE O PROFESORZE MIECZYŚLAWIE NASIŁOWSKIM (1929–2004)

[**słowa kluczowe:** życiorys Mieczysława Nasiłowskiego, ekonomia, WSM]

Streszczenie

W opracowaniu przedstawiono życiorys wybitnego polskiego ekonomisty, profesora Mieczysława Nasiłowskiego, określanego w niektórych kręgach wręcz mianem „polskiego Samuelsona”. Podkreślono jego związki z Wyższą Szkołą Menedżerską w Warszawie, w której od 1998 r. pełnił funkcję kierownika Katedry Ekonomii.

* * *

Profesor Mieczysław Nasiłowski należał niewątpliwie do grona bardzo wybitnych polskich ekonomistów. Pozostawił po sobie ogromny dorobek naukowy i dydaktyczny. Był autorem ponad 180 pozycji naukowych: książek, artykułów naukowych i tekstów publicystycznych. Jego zainteresowania naukowe dotyczyły głównie teorii wzrostu gospodarczego i cyklu koniunkturalnego, a później, tj. po 1990 roku – teorii transformacji ustrojowej. Urodził się w Sokołowie Podlaskim w rodzinie chłopskiej, tutaj też ukończył szkołę podstawową i gimnazjum handlowe. W 1950 roku ukończył Liceum Spółdzielcze w Łodzi.

Jego dzieciństwo i lata młodości upłynęły pod znakiem częstego przebywania w szpitalach i stałego leczenia. Niefortunny upadek z konia pozostawił trwały ślad w postaci kontuzjowanej nogi i konieczności przeprowadzania kolejnych operacji i zabiegów. Do ostatnich chwil życia wynikały z tego różnego rodzaju problemy zdrowotne. Profesor nie uzewnętrzniał tego, w kontaktach z nim problemy zdrowotne nie miały znaczenia. Z relacji rodziny wynika, iż jego kłopoty zdrowotne były jednym z bodźców dla podjęcia się pracy naukowej. Dużo czytał i kształcił się w warunkach prowincjonalnego miasteczka. Cecha ta stale towarzyszyła Profesorowi. W okresie aktywnej pracy naukowej, którą traktował jako pasję

i swoisty wyraz powołania życiowego, codziennie zasiadał w swoim gabinecie do studiowania dorobku światowej myśli ekonomicznej. Aktywnie też uczestniczył w ruchu harcerskim. Tutaj zdobywał doświadczenie pomocne w jego przyszłej pracy i kierowania zespołami naukowo-dydaktycznymi.

W 1950 roku rozpoczął studia w Szkole Głównej Planowania i Statystyki (obecnie Szkoła Główna Handlowa), z którą to Uczelnią związał się na całe życie. Jako student II roku studiów na Wydziale Ekonomiki Przemysłu został zatrudniony w charakterze zastępcy asystenta do prowadzenia ćwiczeń ze studentami I roku. Po uzyskaniu stopnia magistra ekonomii w 1956 roku podjął pracę naukową w SGPiS. W tym samym roku zawarł związek małżeński. W 1958 roku został zatrudniony w charakterze adiunkta, a w 1960 roku uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych. Jego doktorat poświęcony był teoretyczno-empirycznej analizie czynników kształtujących proporcje udziału płac w dochodzie narodowym USA i Anglii (promotorem rozprawy był prof. Kazimierz Łaski). W 1963 roku po otrzymaniu stypendium British Council odbył roczne studia w Cambridge. Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się na problematyce wzrostu gospodarczego. Wyrazem tego była rozprawa habilitacyjna *„Z teorii wzrostu rozwiniętego kapitalizmu”*, wyróżniona nagrodą III stopnia w konkursie PTE na najlepszą pracę naukową. W 1966 roku Profesor uzyskał stopień doktora habilitowanego na Wydziale Handlu Zagranicznego SGPiS. Tytuł profesora nadzwyczajnego nadano mu w 1974 roku, a tytuł profesora zwyczajnego w 1980 roku. W 1986 roku był na stypendium w Sorbonie we Francji, a w roku następnym na stypendium Departamentu Stanu USA. Wykładał między innymi na uniwersytetach w Moguncji i Helsinkach. Brał aktywny udział w wielu międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych.

Profesor M. Nasiłowski potrafił w sposób wzorcowy godzić pracę naukową z pracą dydaktyczną i organizacyjną. W latach 1972–1975 pełnił funkcję prodyziekana, a potem do 1978 roku dziekana Wydziału Ekonomiczno-Społecznego SGPiS. W latach 1979 – 1988 był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułów Naukowych. W latach 80-tych był także członkiem prezydium Konsultacyjnej Rady Gospodarczej przy Premierze Rządu. Pełnił funkcję członka Prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN. Prof. Nasiłowski kierował również badaniami naukowymi w Instytucie Rozwoju Gospodarczego SGPiS. Na początku lat 80-tych objął kierownictwo Katedry Ekonomii przy Wydziale Ekonomiczno-Społecznym; by po reformie i przekształceniu SGPiS w SGH objąć funkcję Kierownika Katedry Teorii Systemów Ekonomicznych przy Kolegium Ekonomiczno-Społecznym SGH. W 1996 roku został kierownikiem Katedry Teorii Systemu Rynkowego przy Kolegium Zarządzania i Finansów SGH, którą to funkcję pełnił do czasu przejścia na

emeryturę w 2002 roku. W okresie transformacji jego zainteresowania naukowe koncentrowały się na analizie mechanizmów przejścia z gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Wyrazem tego były publikacje takich książek jak np.: „*Ekonomia w procesie transformacji polskiej gospodarki*”, „*Transformacja systemowa w Polsce*”, „*System rynkowy. Podstawy mikro i makroekonomii*” (5 wydań) oraz wiele artykułów naukowych. W okresie lat 90-tych pełnił też różne funkcje w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym, gdzie w latach 1990–1994 był Vice Prezesem Zarządu Głównego PTE. Był też członkiem Komitetu Redakcyjnego „*Ekonomisty*”. W końcowym okresie twórczości naukowej koncentrował się na zagadnieniach popularyzacji wiedzy ekonomicznej i edukacji ekonomicznej. Jest autorem takich książek jak „*Historia myśli ekonomicznej*” (1998) czy „*Podstawy przedsiębiorczości*” (2002). Publikacje te stanowiły także wyraz pasji dydaktycznej Profesora. W niektórych kręgach był określany mianem „polskiego Samuelsona”.

Profesor M. Nasiłowski był znakomitym dydaktykiem i wychowawcą młodych kadr naukowych. Przed 1989 rokiem jego podręczniki należały do najlepszych w kraju i były powszechnie wykorzystywane na zajęciach prowadzonych przez innych wykładowców. Jego wykłady były wysoko oceniane przez studentów SGPiS, SGH i innych uczelni wyższych, na których wykładał. Cenił sobie wykłady w uczelniach prywatnych, gdzie np. **od 1998 roku pełnił funkcję kierownika Katedry Ekonomii w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie**. Umiał zawsze dostosować treść wykładu do audytorium słuchaczy. O najtrudniejszych zagadnieniach teoretycznych można mówić prostym językiem – to jedna z jego licznych wskazówek dydaktycznych, którymi dzielił się z kolegami z pracy. „Kto dużo obejmuje słabo ściska” często powtarzał Profesor. Jak mało kto potrafił mówić w sposób zwięzły i zrozumiały dla słuchaczy. Był znakomitym dydaktykiem, na jego wykłady przychodziły tłumy studentów. Stale w rozmowach podkreślał, iż czuje się wychowankiem „szkoły Kaleckiego” w tradycji ekonomii keynesowskiej. Do ostatnich dni wykładał teorię wzrostu gospodarczego M. Kaleckiego w nawiązaniu do innych modeli wzrostu. Podobnie często wracał do poglądów M. Kaleckiego w wykładach na temat cyklu koniunkturalnego. Kolejne wydania „Systemu rynkowego” stanowiły podstawę edukacji ekonomicznej dla studentów początkowych lat studiów na wielu uczelniach kraju. Były także i nadal są pomocne dla kadry wykładającej teorię ekonomii. Pisząc kolejne wydanie książki uwzględniał uwagi i propozycje kolegów z Katedry Teorii Systemu Rynkowego SGH; niektóre z rozdziałów były dyskutowane na zebraniach Katedry. Wiele podręczników prof. Nasiłowskiego było tłumaczonych na języki obce.

Był znakomitym szefem. Wymagający, a jednocześnie życzliwy, pomagający innym w rozwoju naukowym. Jego opinie i uwagi były niezmiernie celne i pomocne w trakcie pisania prac na stopnie naukowe. Zawsze miał czas dla innych. Sam dużo, może za dużo, wymagał od siebie. Sensu życia upatrywał w codziennych wyborach „coś za coś”; za wszystko w życiu trzeba płacić – niekiedy tym, co człowiek ma najcenniejszego – zdrowiem i życiem. Pisząc to wspomnienie jesteśmy pewni, iż gdyby dzisiaj Profesor mógł przemówić powiedziałby „robiłem w życiu to, co autentycznie lubilem i gdybym miał wybór zrobiłbym to jeszcze raz”. Profesor M. Nasiłowski zachowywał krytyczny dystans do otaczającej go rzeczywistości, choć w krytyce tej zachowywał umiar i powściągliwość w wygłaszanych ocenach i sądach. W okresie gospodarki powszechnego niedoboru zwracał uwagę na ograniczone kompetencje szczebla centralnego w sterowaniu procesami gospodarczymi i jego ograniczenia informacyjne. W początkowym okresie transformacji krytykował np. pomysły prywatyzacji oparte na koncepcji bonów prywatyzacyjnych. Opowiadał się za polityką neokeynesowską, nie zaś liberalno-monetarystyczną. Jego zdaniem, państwo powinno ograniczać zjawiska zawodności rynku i mieć charakter komplementarny względem wiodącej roli rynku. Był zwolennikiem aktywnej roli państwa w stymulowaniu wzrostu gospodarczego. Za całokształt swojej działalności był często nagradzany (nagrody Ministra Edukacji Narodowej) oraz odznaczany (między innymi Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski).

W kontaktach towarzyskich Profesor był uroczym człowiekiem, wesołym i pełnym humoru. Bardzo cenił i znał poezję, często ją cytował. Lubił ludzi i był przez nich lubiany. Oczywiście miał swoje wady: był na przykład nieco porywczy i dość emocjonalny, w dyskusjach szybko zapalał się i ostro polemizował z przeciwnikami. Bywało, że mylił się, błędził i nie miał racji. Ale umiał się uczyć i zmieniać zdanie. Nie miał w sobie nic z fanatyka: był typowym poszukiwaczem prawdy. Jak prawdziwy naukowiec.

Wspomnienie o profesorze Mieczysławie Nasiłowskim

Profesor Mieczysław Nasiłowski pochowany został na Cmentarzu Służewickim w Warszawie.

Ryc. Fotografia prof. dr hab. Mieczysława Nasiłowskiego

Źródło: archiwum rodzinne